

Politiek in het Caribisch deel van het Koninkrijk – havo

Bron 1

Koning Willem Alexander en koningin Maxima bezoeken het Caribisch deel van het Koninkrijk der Nederlanden

Introductie

De Caribische eilanden werden eind vijftiende eeuw ontdekt door ontdekkingsreizigers vanuit Europa. De ontdekkingsreizigers waren op zoek naar goud en andere rijkdommen. Een aantal Europese landen, waaronder Nederland, heeft de eilanden, en Zuid-Amerika, gekoloniseerd. Nederland vestigde zich in wat nu bekend staat als de BES en CAS-eilanden (BES = Bonaire, Sint-Eustatius, Saba en CAS = Curaçao, Aruba, Sint-Maarten). De koloniale periode heeft een groot effect gehad op de politieke structuren en relaties tussen de eilanden en Nederland.

Dit katern helpt je de politieke structuren van het Caribisch deel van het Koninkrijk beter te begrijpen.

Als eindproduct van dit katern maak je een kaart met extra informatie. Op deze kaart geef je de verschillende politieke systemen aan op de eilanden die deel uitmaken van het Caribisch deel van het Koninkrijk.

Oriëntatie

Leerdoel van het katern

Aan het eind van het katern kun je de staatkundige structuur van de eilanden Bonaire, Sint-Eustatius, Saba, Curaçao, Aruba en Sint-Maarten (BES en CAS) beschrijven en vergelijken. Je kunt ook de politieke (on)afhankelijkheidsrelaties met Nederland analyseren.

Je weet:

- dat politieke cultuur op de eilanden Bonaire, Sint-Eustatius, Saba, Curaçao, Aruba en Sint-Maarten is beïnvloed door de politieke cultuur van Nederland.
- dat de eilanden die behoren tot het Caribisch deel van het Koninkrijk op verschillende manieren omgaan met dilemma's rondom politieke (en economische) zelfstandigheid.

Kernbegrippen

Aan het einde van dit katern ken je de volgende begrippen:

- politieke systemen
 - democratie
 - monarchie
- natie en staat
 - nation-building
 - nationalisme
 - regionaal bewustzijn / lokaal bewustzijn

Werkwijze

Vooraf

- Voorkennis: Je maakt een korte instaptoets om te zien hoeveel je al weet over politiek, de politieke geschiedenis en schaalniveaus.

Aan de slag

- Stap 1: Je leert in deze stap een stukje geschiedenis over het Caribisch deel van Nederland en je leert over de staatkundige structuur van de BES- en CAS-eilanden.
- Stap 2: Je leert over de politieke cultuur op de eilanden in het Caribisch deel van Nederland. Een belangrijk begrip in deze stap is 'nation building'.

Afronding

- Begrippenlijst: Vet- en blauwgedrukte woorden zijn terug te lezen in de verklarende begrippenlijst. Niet alle begrippen staan in de syllabus, maar deze lijst helpt je bij het beter begrijpen van de tekst.
- Eindproduct: Door een kaart met informatie te maken, laat je zien dat je weet wat de staatkundige structuur van de BES- en CAS-eilanden is.
- Toetsvragen: Met een aantal vragen test je of je de leerdoelen hebt behaald.
- Examenvragen: Je oefent met eindexamenvragen uit eerdere examens.
- Terugkijken: Je kijkt terug op het katern. Hoe ging het?

Voorkennis

Instaptoets

1. Uit welke landen bestaat het Koninkrijk der Nederlanden?
 - A. Nederland, België, Aruba en Curaçao
 - B. Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten
 - C. Nederland, Suriname en de BES-eilanden
 - D. Alleen Nederland
2. Wie is het staatshoofd van het Koninkrijk der Nederlanden?
 - A. De minister-president van Nederland
 - B. De voorzitter van de Europese Unie
 - C. De koning
 - D. De burgemeester van Den Haag in Nederland
3. In welke eeuw vond de meeste slavernij plaats binnen de Nederlandse koloniën?
 - A. 14e eeuw
 - B. 17e en 18e eeuw
 - C. 20e eeuw
 - D. 21e eeuw
4. Welke taak hoort bij de koning van het Koninkrijk der Nederlanden?
 - A. Hij maakt nieuwe wetten
 - B. Hij beslist wie er in de Tweede Kamer komt
 - C. Hij bepaalt de belastingtarieven
 - D. Hij is lid van de (Koninkrijks)regering en ondertekent wetten
5. Noteer bij elke zin (A t/m D) het juiste schaalniveau dat van toepassing is.
 - A. Op Bonaire wordt geld gereserveerd voor nieuwe wegen.
 - B. De Nederlandse regering stelt extra geld beschikbaar voor onderwijs op de BES-eilanden.
 - C. Caribische landen overleggen met andere landen wereldwijd over klimaatverandering en zeespiegelstijging.
 - D. Aruba, Curaçao en Sint Maarten werken samen aan betere rampenplannen voor orkanen.

Stap 1: Staatkundige structuur Caribisch deel van het Koninkrijk

In 1492 ontdekte Columbus Amerika. In de jaren daarna was Spanje het eerste Europese land dat de Nieuwe Wereld (het Caribisch gebied) begint te verkennen en te koloniseren. Later trekken ook verschillende andere Europese landen eropuit om dit deel van de wereld te koloniseren. Vanaf de zeventiende eeuw mengt ook Nederland zich in deze strijd en veroveren zij als eerste eiland Sint-Maarten dat nog niet ingenomen was door een andere Europese kolonisator. In de jaren daarna worden de Spanjaarden door de Nederlanders verdreven van achtereenvolgens Bonaire, Curaçao en Aruba. Sint-Eustatius werd in 1632 zonder strijd overgenomen van de Fransen en Engelsen. In 1640 namen de Nederlandse kolonisten van Sint-Eustatius ook Saba in bezit.

De Caribische eilanden werden gebruikt voor de zoutwinning, landbouw en als doorvoerhaven voor de slavenhandel. Er was een verschil tussen de bovenwindse en benedenwindse eilanden. Op de bovenwindse eilanden waren grote plantages voor de verbouw van handelsgewassen. Op de benedenwindse eilanden waren minder / kleinschaligere plantages en de opbrengsten werden vooral gebruikt als voedsel op het eiland. Op Bonaire vond ook zoutwinning plaats. Op 1 juli 1863 (Keti koti) kwam officieel een einde aan de slavernij in de Nederlandse gebieden. De afschaffing van de slavernij betekende niet dat de eilanden onafhankelijk van Nederland werden. Dat veranderde pas rond de Tweede Wereldoorlog.

In 1942 kondigde Koningin Wilhelmina via Radio Oranje aan dat de overzeese gebieden meer zelfstandigheid zouden krijgen. In 1945 riep Nederlands-Indië als eerste overzees gebied van Nederland de onafhankelijkheid uit. In 1948 kwamen onderhandelingen voor zelfstandigheid tussen de 'Nederlandse Antillen' (de nieuwe naam voor de zes eilanden) en Suriname. In 1954 werd het 'Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden' gepubliceerd. Hierin werd afgesproken dat de inwoners van de Nederlandse Antillen voortaan zelf hun land mochten gaan besturen en kiesrecht kregen. Het uitgangspunt van het statuut was de gelijkwaardigheid van Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen. Het statuut kan gezien worden als een voorbereidende grondwet voor de onafhankelijkheid. In 1975 werd Suriname onafhankelijk van Nederland. De volgende aanpassing volgde in 1986, toen Aruba de '**status aparte**'

verkreë en een afzonderlijk land werd binnen het Koninkrijk. In Oranjestad staat een monument, dat herinnert aan deze status aparte (bron 2). Voor de andere vijf eilanden in het Caribisch gebied bleef er een centrale regering voor de Nederlandse Antillen, die gevestigd was in Willemstad, Curaçao. Deze regering ging over zaken als buitenlands beleid, defensie (samen met Nederland), financiën en justitie. Naast deze centrale regering had elk land ook zijn eigen eilandbestuur voor lokale aangelegenheden. Nadat Aruba een status aparte had gekregen in 1986 groeide ook op de andere eilanden de wens naar meer autonomie of zelfs onafhankelijkheid. Het resultaat was dat in 2010, na raadpleging van de bevolking en lokale

Bron 2
Status Aparte-monument in
Oranjestad, Aruba

besturen op elk eiland, ook de status van de andere vijf eilanden veranderde. De zes eilanden worden sindsdien aangeduid als het Caribisch deel van het Koninkrijk der Nederlanden. De 'Nederlandse Antillen' bestaan sindsdien niet meer, als wordt deze term in de volksmond nog wel geregeld gebruikt.

Als je kijkt naar de staatkundige structuur van de zes eilanden in het Caribisch deel van het Koninkrijk kun je vanaf 10-10-2010 twee groepen eilanden onderscheiden, de BES-eilanden en de CAS-eilanden. Het verschil tussen de twee groepen eilanden werd bepaald door de wens voor meer of minder autonomie. In bron 3 is een kaart te zien met de ligging van de BES-eilanden en CAS-eilanden. In bron 4 is de staatkundige positie te zien van de eilanden in het Koninkrijk.

Bron 3

De ligging van de BES-eilanden (blauw) en de CAS-eilanden (rood)

Bron 4

Het Caribisch deel van het Koninkrijk

Koninkrijk der Nederlanden

Het Koninkrijk der Nederlanden bestaat uit 4 landen: Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

Bonaire, Sint Eustatius, Saba hebben een aparte status binnen Nederland. Zij heten **Caribisch Nederland**. Met de landen Aruba, Curaçao, en Sint Maarten vormen ze het **Caribisch deel van het Koninkrijk**.

BES-eilanden: Bonaire, Sint-Eustatius en Saba

Vanaf 10-10-2010 zijn Bonaire, Sint-Eustatius en Saba 'openbare lichamen', ook wel bijzondere gemeenten, van Nederland. Dit betekent dat deze eilanden onderdeel zijn van Nederland. Dat deze eilanden hebben gekozen voor deze vorm heeft vooral te maken met het lage inwonersaantal en de kleinschalige economie van deze eilanden. Dit maakt het moeilijker om volledig autonoom (zelfstandig) te functioneren. De extra steun die de BES-eilanden nodig hebben op gebieden zoals gezondheidszorg, onderwijs en infrastructuur, kan beter gegarandeerd worden als zijnde onderdeel van Nederland.

De BES-eilanden hebben ondanks hun geografische afstand van het Europese vasteland, een unieke status als 'Caribische bijzondere gemeenten' gekregen. Deze status plaatst de eilanden in een interessante positie: ze zijn geen onafhankelijke landen, maar ook geen traditionele gemeenten. Ze hebben een hybride positie, wat betekent dat ze nauw verbonden zijn met het Nederlandse staatsbestel (regeringsvorm), maar met bepaalde lokale aanpassingen aan hun specifieke behoeften en omstandigheden. In stap 2 wordt meer informatie gegeven over deze hybride positie. De drie BES-eilanden liggen niet binnen het grondgebied van de Europese Unie (EU), maar de inwoners bezitten wel de rechten van het EU-burgerschap.

CAS-eilanden: Curaçao, Aruba en Sint-Maarten

Curaçao, Aruba en Sint-Maarten zijn zelfstandige landen binnen het Koninkrijk, net als Nederland. Koning Willem-Alexander is het staatshoofd van het Koninkrijk en daarmee dus ook van de afzonderlijke landen die samen het Koninkrijk vormen. Alle landen van het Koninkrijk zijn verplicht ervoor te zorgen dat de rechten van de mens, rechtszekerheid en deugdelijkheid van bestuur in het land tot uiting komen. Er zijn ook een aantal onderwerpen die 'Koninkrijksaangelegenheden' zijn, de afzonderlijke landen hebben hierover geen zeggenschap. Voorbeelden zijn handhaving van de onafhankelijkheid, de verdediging van het Koninkrijk en buitenlandse betrekkingen. Voor deze onderwerpen is vastgelegd hoe de landen met elkaar samenwerken. Alle andere onderwerpen zijn 'landsaangelegenheden'. Hieronder wordt voor de afzonderlijke eilanden besproken wat hun positie is, en hoe deze positie tot stand gekomen is.

Aruba

Aruba is in 1986 een autonoom land geworden binnen het Koninkrijk der Nederlanden. Het land kreeg toen de status aparte, een belangrijke mijlpaal in de geschiedenis van het eiland. Deze status betekende dat Aruba een grote mate van zelfbestuur kreeg. Aruba kreeg de bevoegdheid om zijn eigen interne zaken te regelen, inclusief zaken als onderwijs, gezondheidszorg, infrastructuur en lokale economie. Dit gaf het eiland meer controle over zijn eigen ontwikkeling en de mogelijkheid om beleid aan te passen aan de specifieke behoeften en omstandigheden van Aruba. Nederland bleef wel ondersteuning bieden op gebieden als goed bestuur, veiligheid, gezonde overheidsfinanciën en economische ontwikkeling.

De veranderingen leidde ook tot spanningen. Voorstanders van meer autonomie en zelfbestuur waren van mening dat het verkrijgen van een status aparte binnen het Koninkrijk der Nederlanden van groot belang was voor de verdere ontwikkeling van Aruba. Ze geloofden dat meer lokale controle over interne aangelegenheden, zoals onderwijs, gezondheidszorg, economie en infrastructuur, gunstig zou zijn voor het eiland. Voorstanders zagen de status aparte als een manier om Aruba's unieke identiteit en culturele eigenheid te benadrukken en te versterken. Aan de andere kant waren er tegenstanders van de overgang naar meer autonomie.

Zij waren bang voor mogelijke negatieve economische gevolgen. Sommige tegenstanders vreesden dat de relatie met Nederland zou verslechteren waardoor de ondersteuning vanuit Nederland zou afnemen. En een deel van de tegenstanders twijfelden of Aruba in staat zou zijn zichzelf te besturen. De stap van Aruba werd gezien als een mogelijk model voor andere eilanden. De stap diende als een voorbeeld van hoe tussen integratie en autonomie binnen het Koninkrijk der Nederlanden kon worden gebalanceerd.

Curaçao en Sint-Maarten

Na een proces van besprekingen en overleggen over hun politieke toekomst besloten Curaçao en Sint-Maarten in 2010 om een nieuwe staatkundige route te volgen, die verschilde van hun collega-eilanden Bonaire, Sint-Eustatius en Saba. Ze kozen ervoor om autonome landen te worden binnen het Koninkrijk der Nederlanden. Deze status geeft hen aanzienlijk zelfbestuur op lokale zaken, terwijl ze voor bepaalde Koninkrijk aangelegenheden, zoals defensie en buitenlands beleid, nog steeds samenwerken met Nederland. Deze status is hetzelfde als die van Aruba en biedt deze eilanden een evenwicht tussen zelfstandigheid en de voordelen van het onderdeel blijven van een breder Koninkrijk.

Invloed Nederland

Hoewel de politieke structuren van de BES- en CAS-eilanden verschillen, hebben ze allemaal nog steeds sterke banden met Nederland. Die banden zijn ontstaan uit hun gezamenlijke geschiedenis en leiden tot een mix van economische, politieke en sociale verbindingen. Nederland speelt een belangrijke rol als handelspartner en investeerder voor de Caribische eilanden. De politieke verbindingen zorgen ervoor dat de eilanden gebruik kunnen maken van de internationale betrekkingen van Nederland met andere landen of internationale organisaties. Dit kan voordelen bieden in termen van handelsrelaties, ontwikkelingshulp en politieke invloed op internationaal niveau. De sociale verbindingen tussen Nederland en de eilanden bestaan bijvoorbeeld uit culturele uitwisselingen en uitwisselingen op het gebied van onderwijs.

Maar met de banden tussen de eilanden en Nederland komen ook spanningen over de mate van autonomie en afhankelijkheid. Twee voorbeelden:

1 Financiële steun van Nederland kan voordelig zijn voor de ontwikkeling van de eilanden. Maar er kunnen spanningen ontstaan over de voorwaarden en controle die Nederland uitoefent op de besteding van deze gelden.

2 De Nederlandse regering heeft ingegrepen om de drugshandel en -smokkel tegen te gaan. Dit moet gebeuren in goed overleg met de lokale gezaghebbers. Als dat niet voldoende gebeurt kan dat vragen oproepen over de **soevereiniteit** en zelfstandigheid in het bepalen van het eigen veiligheidsbeleid. Soevereiniteit houdt in dat het land het volledige gezag heeft over zijn grondgebied en bevolking, onafhankelijk van externe invloeden.

De spanning tussen de voordelen van nauwere banden met Nederland en de wens naar meer zelfbestuur is een voortdurende uitdaging. Sommige eilanden kiezen voor nauwere economische banden in ruil voor financiële steun, terwijl anderen streven naar grotere politieke autonomie.

Vragen

1. Geef aan

- wat de BES-eilanden zijn.
- welke unieke staatkundige status deze eilanden hebben binnen het Koninkrijk der Nederlanden.

Gebruik bron 5.

Bron 5

Referendum Bonaire

Op 17 december 2010 was er een referendum in Bonaire over de staatkundige positie van het eiland binnen het Koninkrijk der Nederlanden. Tijdens dit referendum konden de inwoners van Bonaire aangeven of ze het wel of niet mee eens waren dat Bonaire een bijzondere gemeente van Nederland was geworden. Van de stemmers was 85% het niet eens met het gegeven dat Bonaire een bijzondere gemeente was geworden. Toch bleef Bonaire een bijzondere gemeente van Nederland. De opkomst was namelijk erg laag (35%) en er was afgesproken dat de uitkomst van het referendum alleen uitgevoerd zou worden als de opkomst minimaal 51% was geweest. Onder een aanzienlijke groep eilandbewoners bleef ontevredenheid bestaan over de manier waarop Bonaire vanuit Nederland werd bestuurd. Zij dwongen een nieuw referendum af. Dat referendum vond plaats op 18 december 2015.

2. Onderzoek welke vraag aan de inwoners van Bonaire tijdens het tweede referendum werd voorgelegd. Schrijf de vraag op.
3. Noteer wat de opkomst en de uitslag was van het referendum.
4. Geef aan op welke manier er is omgegaan met de uitkomst van het referendum.
5. De wens van Aruba naar meer autonomie had verschillende oorzaken. Voorbeeld van factoren die een rol hebben gespeeld hebben, zijn:
 - a) streven naar zelfbestuur
 - b) economische overwegingen
 - c) nastreven van culturele en nationale identiteit
 - d) afzetten tegen de geschiedenis van kolonialisme

Hieronder worden de vier factoren verder omschreven (I t/m IV). Geef bij ieder tekstje aan welke factor (a t/m d) omschreven wordt.

- I. Er was een groeiend gevoel van nationale identiteit en trots op Aruba. Onafhankelijkheid werd gezien als een middel om deze unieke identiteit verder te cultiveren en te versterken.

- II.** Net als veel voormalige koloniën wereldwijd, had Aruba de wens om de erfenis van het kolonialisme achter zich te laten en een eigen weg te gaan als een onafhankelijke natie.
- III.** Aruba had een sterke wens om meer controle te hebben over zijn eigen zaken. Dit streven was ingegeven door de wens om eigen beslissingen te kunnen nemen over lokale kwesties, zoals economische ontwikkeling, onderwijs, en culturele zaken.
- IV.** Aruba, met een opkomende toeristenindustrie en een aanzienlijke olieraffinaderij, wilde zijn economie ontwikkelen. Onafhankelijkheid werd gezien als een manier om meer controle te krijgen over economische beleidsvorming en natuurlijke bronnen.

Gebruik bron 6.

Bron 6

Marine onderschept opnieuw partij drugs in Caribisch gebied

20-04-2023

De Nederlandse marine heeft opnieuw een partij drugs onderschept in het Caribisch gebied. De bemanning van het patrouilleschip Zr. Ms. Holland nam eergisteren samen met de Kustwacht Caribisch gebied zo'n 850 kilo cocaïne in beslag.

Drie verdachten probeerden hun waar in een go-fast te verschepen. Dit bootje werd opgemerkt door het Nederlandse patrouilleschip. Daarop werden twee snelle onderscheppingsboten ingezet met aan boord het Nederlandse Fleet Marine Squadron. Dit team wist de go-fast te achterhalen en eenmaal langszij werd een stopteken gegeven. De verdachten gaven zich hierbij over. Een deel van de drugspakketten was toen al overboord gegooid. Deze pakketten zijn later uit het water gehaald. Het totaal kwam uit op zo'n 850 kilo aan cocaïne. De verdachten en de drugs zijn overgedragen aan het Korps Politie Aruba. De partij cocaïne is inmiddels vernietigd.

Bron: <https://www.defensie.nl/>

Curaçao en Sint-Maarten hebben sinds 10-10-2010 een status binnen het Koninkrijk hebben die vergelijkbaar is als de status van Aruba. Deze status biedt de eilanden een evenwicht tussen zelfstandigheid en de voordelen van het onderdeel blijven van een breder Koninkrijk.

- 6.** Geef aan welk voordeel Aruba, Curaçao en Sint-Maarten op het gebied van veiligheid hebben doordat zij onderdeel zijn van een breder Koninkrijk.

Bij de band met Nederland horen ook vraagstukken over de mate van afhankelijkheid en de mate van autonomie. Deze vraagstukken kunnen leiden tot spanningen tussen de eilanden en Nederland.

- 7.** Maak duidelijk dat vraagstukken over afhankelijkheid en autonomie kunnen leiden tot spanningen tussen de eilanden en Nederland.

Gebruik bron 7.

Bron 7
Herdenkingsmunt 'BES' dollar

© Koninklijke Nederlandse Munt

De BES-dollar is een serie herdenkingsmunten in Caribisch Nederland. Op de eilanden in Caribisch Nederland is de Amerikaanse dollar het wettige betaalmiddel, sinds 1 januari 2011, als opvolger van de Antilliaanse gulden. Officieel is de herdenkingsmunt geen wettig betaalmiddel, maar wordt wereldwijd wel geaccepteerd in het betalingsverkeer met een waarde van 1 dollar. Op de munt zijn drie bergen te zien van Bonaire, Sint-Eustatius en Saba, evenals drie vogels: de flamingo, pelikaan en de tropic bird.

8. Geef aan welke munteenheid je op basis van de staatkundige positie zou verwachten op de BES-eilanden.
9. Beredeneer waarom er op deze eilanden gekozen is voor de dollar als munteenheid.
10. Zoek uit wat de munteenheid van Aruba is. Geef aan waarom Aruba gekozen heeft voor deze munteenheid.
11. Geef aan welke munteenheid Curaçao en Sint-Maarten krijgen vanaf 2025.
12. Zoek uit waarom Curaçao en Sint-Maarten veranderen van munteenheid.

Stelling: 'Curaçao, Aruba en Sint-Maarten moeten streven naar volledige onafhankelijkheid van Nederland'.

13. Bedenk argumenten vóór de stelling en argumenten tegen de stelling.
14. Bespreek jouw argumenten met een of enkele klasgenoten.
15. Ben jij het wel of niet eens met de stelling? Beargumenteer waarom wel / niet.

Stap 2: Politieke cultuur van de BES CAS - eilanden

In de eerste stap heb je gekeken naar de positie van de zes eilanden in het Caribisch deel van het Koninkrijk. In deze stap kijk je naar de staatsinrichting en politieke cultuur op de eilanden.

De bestuurlijke systemen op de eilanden zijn veelal gemodelleerd naar het Nederlandse voorbeeld. En de Nederlandse gewoonte van overleg en het zoeken naar unanieme beslissingen (consensus) is ook waarneembaar in de politieke besluitvorming op de eilanden. Het Caribisch deel het Koninkrijk Nederland is onderdeel van de **monarchie** onder het Nederlands koningshuis. Ieder land binnen het Koninkrijk functioneert als een **democratie** en heeft zijn eigen democratisch gekozen regering die zich bezighoudt met lokale zaken.

Curaçao, Sint-Maarten en Aruba hebben elk hun eigen **parlement** en **premier**. De eilanden Aruba, Curaçao en Sint-Maarten hebben een gezagvoerder of **gouverneur**. Aruba heeft een gouverneur als vertegenwoordiger van de Nederlandse koning. Deze functie is echter voornamelijk ceremonieel en symbolisch. Curaçao en Sint-Maarten hebben ook een gouverneur, die als hoogste vertegenwoordiger van de Nederlandse regering op het eiland fungeert. Deze gouverneurs hebben enige uitvoerende bevoegdheden, zoals het goedkeuren van wetten en het vertegenwoordigen van de koninklijke belangen op het eiland.

Bonaire, Saba en Sint-Eustatius hebben lokale raden (eilandsraden) en een bestuurscollege. De Eilandsraad is het hoogste bestuursorgaan op Bonaire. Deze raad geeft aan wat er op Bonaire moet gebeuren. De Eilandsraad wordt door de inwoners van Bonaire gekozen en bestaat uit 9 Eilandsraadsleden. De taken zijn: (1) het vormen van de volksvertegenwoordiging; (2) het stellen van kaders en (3) het controleren van het Bestuurscollege. Je kunt de eilandsraad vergelijken met de Nederlandse gemeenteraad. Ook Saba en Sint-Eustatius hebben een eilandsraad. De eilandsraad vertegenwoordigt de burgers. In bron 8 is het wapenschild te zien van Bonaire. Het bestuurscollege zorgt voor het dagelijks bestuur van de eilanden, en voert de besluiten van de eilandsraad uit. Het bestuurscollege neemt ook zelf beslissingen, zoals het verlenen van een bouwvergunning of het sluiten van een contract met een aannemer. Het bestuurscollege bestuurt, en de eilandsraad controleert. Elk eiland heeft een gezaghebber. Je kunt deze persoon vergelijken met een burgemeester. De gezaghebber is voorzitter van de Eilandsraad en het Bestuurscollege, en vertegenwoordigt het Koninkrijk op het eiland.

Bron 8 Wapenschild Bonaire

Het wapenschild van Bonaire (de afbeelding linksboven) laat het volgende zien: in azuur een stuurrad van goud; in een hartschild van zilver een ster van keel, omsloten door een kompasring van sabel. Het schild gedekt met een gouden kroon van vijf bladeren.

Daarnaast hebben de BES-eilanden ook centraal bestuur door de rijksoverheid. De eilanden Bonaire, Saba en Sint-Eustatius hebben geen gouverneur. De rol van de gouverneur is op deze eilanden niet van toepassing, deze eilanden hebben immers een ander bestuurlijk model dan de autonome landen. Voor de BES-eilanden is er wel een **rijksvertegenwoordiger**, die namens de Nederlandse regering optreedt. De Nederlandse regering is verantwoordelijk voor veel beleidsterreinen, zoals justitie, defensie, buitenlandse zaken en financiën. De rijksvertegenwoordiger houdt toezicht op het lokale bestuur. Hij/zij ziet ook toe op de handhaving van Nederlandse wetten en regels die van toepassing zijn op de BES-eilanden.

Het **Vierlandenoverleg** is een overlegstructuur waarin de landen binnen het Koninkrijk der Nederlanden (Nederland, Aruba, Curaçao en Sint-Maarten) overleggen over gemeenschappelijke vraagstukken en belangen. Binnen dit overleg streven de landen naar samenwerking en coördinatie op gebieden zoals economie, justitie, onderwijs en gezondheidszorg. Het heeft tot doel om gezamenlijke oplossingen te vinden voor gedeelde uitdagingen.

Nation-building in Caribisch Nederland

Bron 9 Vlag van Aruba

De vier kleuren in de vlag van Aruba hebben elk een betekenis:
Blauw staat voor de zee die Aruba omringt. Geel is de kleur van de overvloed, en staat voor het verleden van het eiland en de industrieën van goud, aloë en olie. Rood staat voor de liefde die elke Arubaan voelt voor het land en voor de voormalige Braziliaanse houtindustrie. Wit staat voor de sneeuwwitte stranden en voor de zuivere harten van de Arubaanse bevolking die streeft naar gerechtigheid, orde en vrijheid.

De symbolen hebben ook een betekenis:
De rode ster staat voor de vier punten van het kompas; het eiland heeft namelijk mensen uit de hele wereld aangetrokken. De ster staat ook voor het eiland zelf, omringd door de prachtige blauwe zee. De horizontale gele strepen verwijzen naar de vrije en autonome positie van Aruba binnen het Koninkrijk der Nederlanden.

<https://www.aruba.com/nl/ons-eiland/geschiedenis-en-cultuur/de-vlag-van-aruba>

Het verwerven van de status aparte van Aruba in 1986 ging gepaard met een groeiend **nationalistisch bewustzijn** op Aruba. Dit werd gesymboliseerd door de creatie van een eigen vlag (zie bron 9) en volkslied. De eigen vlag en het volkslied benadrukken de unieke identiteit en cultuur van het eiland. Deze symbolen dienden als een bron van trots en eenheid voor de Arubaanse bevolking. Nog elk jaar is er een feestdag om de onafhankelijkheid te vieren op 18

maart. Op 18 maart 1948 werd er een officieel verzoek ingediend voor afscheiding van Aruba van de Nederlandse Antillen. Deze dag staat bekend als dag van Volkslied en Vlag (Himno y Bandera). In bron 10 zie je een munt die 25 jaar na de status aparte werd uitgebracht als herinneringsmunt.

Ook op de andere eilanden is er sprake van een sterk gevoel van lokale identiteit en trots. In de loop van de geschiedenis hebben de inwoners zich een gedeelde cultuur en geschiedenis verworven (**nation-building**). Het gevoel van nationale trots en identiteit wordt vaak geuit in muziek, kunst, festivals, zoals het jaarlijkse carnaval en feestdagen. Wel moet worden opgemerkt dat elk eiland zijn eigen unieke karakter heeft.

Bijvoorbeeld, het **lokale bewustzijn** op Bonaire, met zijn rijke natuurlijke schoonheid en duiklocaties, verschilt van dat van het kosmopolitische, wereldse Curaçao. Dit **regionale bewustzijn** wordt versterkt door lokale tradities, dialecten, evenementen en feestdagen die specifiek zijn voor elk eiland. Denk bijvoorbeeld aan 'Dia di Bandera' op Bonaire en Curaçao (zie bron 11) en 'Dia di Betico Croes' op Aruba. Het verschil tussen lokaal en regionaal bewustzijn zit in de schaal waarop mensen zich verbonden voelen met en bewust zijn van de omgeving. Bij lokaal bewustzijn gaat het om het eiland zelf: de directe leefomgeving. Bij regionaal bewustzijn gaat het over de verbondenheid binnen een grotere geografische eenheid, zoals verbondenheid met het hele Caribisch gebied.

Bron 10 Munt ter gelegenheid van 25 jaar status aparte van Aruba.

Bron 11 Dia di Bandera Kòrsou

Vragen

1. Beschrijf de Nederlandse invloed op de besluitvormingsprocessen op de BES- en CAS-eilanden. Geef voorbeelden uit de tekst die deze invloed illustreren.
2. Geef een voorbeeld uit je dagelijks leven hoe je ziet dat er op jouw eiland een gevoel is van nationale trots.

In bron 8 is beschreven waaruit het Wapen van Bonaire bestaat.

3. Zoek uit wat de symboliek is achter de verschillende onderdelen.
4. Maak een culturele collage over lokaal bewustzijn
 - a) Kies één van de BES- of CAS-eilanden (niet je eigen eiland).
 - b) Onderzoek de verschillende culturele aspecten van dat eiland, zoals muziek, kunst, festivals, feestdagen, (eet)tradities, dialecten en evenementen.
 - c) Maak een collage (digitaal of op papier) waarin je deze verschillende aspecten weergeeft. Probeer de mix van Afrikaanse, inheemse en Nederlandse invloeden te laten zien.
 - d) Schrijf een korte begeleidende tekst waarin je de elementen in je collage uitlegt en hoe ze bijdragen aan het lokale bewustzijn en de identiteit van het eiland.
 - e) Vergelijk jouw culturele collage met de collage van een klasgenoot die een ander eiland heeft gekozen. Bespreek de inhoudelijke verschillen. Blijkt uit jullie collages dat er sprake is van een lokaal bewustzijn?

Gebruik bron 12.

Bron 12

BES-eilanden en verkiezingen

In november 2023 waren er verkiezingen voor de Tweede Kamer in Nederland. Natuurlijk waren de inwoners van de bijzondere gemeenten Bonaire, Sint-Eustatius en Saba ook stemgerechtigd. De opkomst op de eilanden was zeer laag, tussen de 25 en 30%. Veel inwoners van de eilanden ervaren een grote bestuurlijke afstand. Er is een gevoel dat besluitvorming in Nederland plaatsvindt zonder voldoende betrokkenheid of begrip van de lokale situatie op de eilanden. Een voorbeeld waaruit dat blijkt, is de invoering van het Europees Nederlands als voertaal in het onderwijs op Bonaire, Sint-Eustatius en Saba.

5. Beredeneer dat door invoering van het Europees Nederlands als voertaal in het onderwijs te weinig rekening is gehouden met de lokale situatie op de eilanden.
6. Bedenk nog een concreet voorbeeld waaruit blijkt dat besluitvorming in Nederland plaatsvindt zonder voldoende betrokkenheid of begrip van de lokale situatie op de eilanden.
7. Bedenk een manier om de betrokkenheid van de inwoners van de eilanden te vergroten.

Gebruik bron 13.

Bron 13

Tijdslijn Curaçao

1499: Ontdekking van Curaçao door de Spaanse ontdekkingsreiziger Alonso de Ojeda.

1634: Nederlandse verovering van Curaçao door de West-Indische Compagnie.

1863: Afschaffing van de slavernij in Curaçao.

1954: Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden wordt ondertekend, waarmee Curaçao een autonome entiteit binnen het Koninkrijk wordt.

1980: Groeiende roep om grotere autonomie binnen Curaçao.

2010: Ontbinding van de Nederlandse Antillen. Curaçao wordt een autonoom land binnen het Koninkrijk der Nederlanden.

De tijdslijn in bron 13 toont hoe Curaçao van een ontdekt eiland verandert naar een autonome entiteit binnen het Koninkrijk der Nederlanden. De gekozen momenten benadrukken de invloed van externe machten zoals Spanje en Nederland, maar ook de interne drang naar zelfbepaling en autonomie.

- 8.** Zoek bij ieder jaartal een passende afbeelding of een passend symbool.
- 9.** Kies een ander eiland van het Caribisch deel van het Koninkrijk en ga op het internet op zoek naar de sleutelmomenten in de geschiedenis van het eiland die hebben bijgedragen aan hun huidige staatsinrichting en politieke cultuur.
- 10.** Maak een tijdslijn waarin deze sleutelmomenten worden weergegeven.
- 11.** Geef bij elk moment een korte beschrijving en voeg indien mogelijk afbeeldingen of symbolen toe om het moment te illustreren.

Afronding

Samenvattend - begrippenlijst

Hieronder een begrippenlijst met de belangrijkste begrippen. Niet alle begrippen staan in de syllabus, maar deze lijst helpt je bij het beter begrijpen van de tekst.

Democratie

Het systeem waarbij burgers inspraak hebben in hun regering.

Gouverneur

De gouverneur, ook wel gezagvoerder genoemd, is de vertegenwoordiger van de Nederlandse koning en/of regering op de eilanden Aruba, Curaçao en Sint-Maarten.

Monarchie

Een systeem waarin een monarch, zoals een koning of koningin, staatshoofd is.

Nation-building

Het proces van het vormen van een natie door gedeelde cultuur en geschiedenis.

Nationalisme

Een sterk gevoel van verbondenheid met een natie.

Parlement

Het parlement is een wetgevend orgaan op eilanden zoals Aruba, Curaçao en Sint-Maarten. Het bestaat uit gekozen vertegenwoordigers die verantwoordelijk zijn voor het maken en goedkeuren van wetten en regelgeving voor het eiland.

Premier

De premier is het hoofd van de regering op autonome eilanden zoals Aruba, Curaçao en Sint-Maarten. Deze persoon leidt de uitvoerende macht en is verantwoordelijk voor het dagelijks bestuur van het eiland.

Regionaal/lokaal bewustzijn

Het gevoel van verbondenheid met een specifieke regio of gemeenschap.

Rijksvertegenwoordiger

Voor de BES-eilanden (Bonaire, Saba en Sint-Eustatius) fungeert de rijksvertegenwoordiger namens de Nederlandse regering. Deze persoon houdt toezicht op het lokale bestuur en de naleving van wetten en regels binnen het Nederlandse staatsbestel.

Soevereiniteit

Soevereiniteit is het volledige gezag van een land over zijn grondgebied en bevolking, onafhankelijk van externe invloeden.

Status aparte

De status aparte stelt een regio of eiland dus in staat om een grotere mate van zelfbestuur en autonomie te hebben, terwijl het nog steeds deel uitmaakt van een groter soeverein gebied of koninkrijk.

Vierlandenoverleg

Het Vierlandenoverleg is een overlegorgaan waarin vertegenwoordigers van Nederland, Aruba, Curaçao en Sint-Maarten overleggen en samenwerken over gemeenschappelijke vraagstukken en belangen die betrekking hebben op het Koninkrijk der Nederlanden.

Eindproduct

Het **eindproduct** van dit katern is een **geannoteerde kaart**.

Een geannoteerde kaart is een kaart waarop aanvullende informatie, notities of verklaringen zijn toegevoegd aan de standaard cartografische elementen. Deze annotaties kunnen bestaan uit tekst, symbolen, kleuren, pijlen of andere markeringen. De bedoeling van de annotaties is om extra uitleg of inzicht te geven over één of meerdere kenmerken die horen bij de landen/gebieden die op de kaart zijn weergegeven.

Op de kaart die jullie gaan maken geven jullie de kenmerken van de verschillende politieke systemen aan op de eilanden die deel uitmaken van Caribisch Nederland.

Ga als volgt aan de slag

Werk samen met een klasgenoot.

1. Zoek (of teken) een kaart waarop de eilanden die uitmaken van Caribisch Nederland staan afgebeeld. Of gebruik de volgende kaart: <https://nl.pinterest.com/pin/central-america-free-map-free-blank-map-free-outline-map-free-base-map-states-white--433964114099175123/>
2. Schrijf op losse blaadjes de belangrijkste politieke kenmerken van de zes eilanden op.
3. Overleg hoe je de verschillende politieke kenmerken het best kunt weergeven. Welke kenmerken schrijf je bijvoorbeeld op een post-it?
4. Bij welke kenmerken kun je een afbeelding gebruiken?
5. Welke kenmerken kun je weergeven met een pictogram of diagram of?
6. Maak een eerste opzet van de geannoteerde kaart. Denk aan een titel.
Laat de eerste opzet eventueel beoordelen door een of meerdere klasgenoten en verwerk hun feedback.
7. Maak de definitieve versie van de geannoteerde kaart.

Laat de definitieve versie van de kaart beoordelen door jullie docent.

Jullie eindproduct wordt beoordeeld op nauwkeurigheid, volledigheid en creativiteit.

Toets

Beantwoord de volgende vragen.

1 Hoe worden de eilanden Bonaire, Sint-Eustatius, Saba, Curaçao, Aruba en Sint-Maarten sinds 2010 gezamenlijk aangeduid?

- A. Nederlandse Antillen
- B. Caribisch deel van het Koninkrijk der Nederlanden
- C. Overzeese gebiedsdelen

2 Wat is de staatkundige status van Bonaire, Sint-Eustatius en Saba sinds 2010?

- A. Onafhankelijke landen binnen het Koninkrijk der Nederlanden
- B. Autonome landen binnen het Koninkrijk der Nederlanden
- C. Bijzondere gemeenten van Nederland
- D. Traditionele gemeenten van Nederland

3 Welk eiland werd in 1986 een afzonderlijk land binnen het Koninkrijk der Nederlanden?

- A. Bonaire
- B. Sint-Maarten
- C. Curaçao
- D. Aruba

4 Welke uitspraak over de relatie van de BES- en CAS-eilanden met Nederland is juist?

- A. Alle eilanden hebben volledige onafhankelijkheid en geen banden met Nederland.
- B. Alle eilanden hebben sterke economische, politieke en sociale banden met Nederland, maar de mate van autonomie varieert.
- C. Enkel de BES-eilanden hebben economische, politieke en sociale banden met Nederland.
- D. Enkel de CAS-eilanden hebben een relatie met Nederland op basis van financiële steun.

5 Welke traditie van Nederland is waarneembaar in de politieke besluitvorming op de BES- en CAS-eilanden?

- A. Traditie van overleg en consensus
- B. Traditie van centralisatie
- C. Traditie van feodale bestuursvormen

6 Wat typeert de staatsinrichting van Caribisch Nederland?

- A. Alleen een democratie zonder monarchie
- B. Alleen een monarchie zonder democratie
- C. Een combinatie van democratie en monarchie

7 Welk aspect wordt NIET geassocieerd met nation-building in Caribisch Nederland?

- A. Sterke, historische band met Nederland
- B. Jaarlijks carnaval
- C. Lokale tradities en dialecten
- D. Eén uniforme cultuur over alle eilanden

Examenvragen

Hier vind je enkele examenvragen uit eerdere examens.

Uit examen 2018 tijdvak 1 - havo

Gebruik bron 14

In het proces van dekolonisatie hebben de landen en eilanden van het Caribisch gebied verschillende stappen gezet op weg naar onafhankelijkheid. In bron 14 worden hiervoor de volgende drie situaties onderscheiden: onafhankelijke landen, verbonden gebieden en afhankelijke gebieden.

Bron 14

Caribische politiek: eenheid in diversiteit

Het definiëren van de Caribische regio kan op basis van verschillende kenmerken, maar begrenzing in de ruimste zin rekent naast de Caribische eilanden ook de landen Belize, Guyana, Suriname en Frans-Guyana tot de regio.

Het Caribisch gebied heeft een enorme politieke diversiteit. Het gebied bestaat uit 'onafhankelijke' landen, verschillende 'verbonden' (associated) gebieden en de 'afhankelijke' gebieden.

Er bestaan in een relatief klein gebied veel verschillende staatsvormen: liberale democratieën, overzeese gebiedsdelen (van de Verenigde Staten of Europa), 'fragiele' democratieën die recent nog een autoritair bestuur hadden, een 'failed state' en dan nog een van de laatst overgebleven communistische staten in de wereld.

Een gemeenschappelijke Caribische identiteit met gemeenschappelijke Caribische belangen is moeilijk te vinden. Hoewel er intergouvernementele organisaties bestaan die samenwerking in de regio stimuleren, zoals de Caricom en de ACP, zijn niet alle Caribische staten of 'verbonden/afhankelijke grondgebieden' hierbij aangesloten.

Het Caribisch gebied is een regio die een gemeenschappelijk verleden deelt, maar nu versnipperd en politiek sterk verdeeld is: een wonderlijke situatie. Men kan zich afvragen of het Caribisch gebied een gemeenschappelijke toekomst kan opbouwen.

vrij naar een artikel op: <http://www.socialstudies.org>

1. Geef aan welk van deze drie situaties sinds 10-10-10 het best van toepassing is op de BES-eilanden en welke situatie het best van toepassing is op Aruba, Curaçao en Sint-Maarten.

Uit Examen 2016 tijdvak 1 – havo

Groot- Brittannië is tevens bekend als het 'Verenigd Koninkrijk' (The United Kingdom), omdat het bestaat uit verschillende landen. Het Koninkrijk der Nederlanden bestaat ook uit verschillende landen.

2. Geef aan uit hoeveel landen het Koninkrijk der Nederlanden bestaat sinds 10-10-10. Licht je antwoord toe.

Uit Examen 2025 tijdvak 1 – vwo

Het omschakelen naar duurzame energiebronnen is niet op alle eilanden van Caribisch Nederland even makkelijk.

- 3.** Geef aan welk politiek voordeel de BES-eilanden hebben bij het omschakelen naar duurzame energiebronnen ten opzichte van de andere eilanden van Caribisch Nederland.

Uit Examen 2025 tijdvak 1 – havo

Gebruik bron 15.

Bron 15 **De Caribische gulden**

In 2025 krijgen Sint Maarten en Curaçao een nieuw wettig betaalmiddel. De Antilliaanse gulden wordt vervangen door de Caribische gulden. Op de vraag naar het waarom van de invoering van de Caribische gulden wees de Centrale Bank erop dat de Antilliaanse gulden (ANG) een valuta is 'van een land dat niet bestaat'. Ook was er geen leverancier meer voor de Antilliaanse gulden. Een alternatief voor de invoering van de Caribische gulden zou de invoering van de Amerikaanse dollar geweest zijn.

In 2025 is op Curaçao en op Sint Maarten de Antilliaanse gulden vervangen door de Caribische gulden als wettig betaalmiddel. Hierover is lang gediscussieerd. Invoering van de Amerikaanse dollar was ook een optie.

- 4.** Geef
- twee argumenten vóór invoering van de Caribische gulden;
 - een argument vóór invoering van de Amerikaanse dollar.

Terugkijken

Intro

Lees de Introductie nog eens door. Vind je de introductie goed bij het katern passen? Schrijf op waarom wel of waarom niet.

Kan ik wat ik moet kunnen?

Weet je nog wat het leerdoel van dit katern was? Probeer zonder te kijken onder het kopje oriëntatie te verwoorden wat het leerdoel van dit katern was?

Hoe ging het?

- Tijd

Voor dit katern staat ongeveer 3 uur. Heb je alle vragen/verwerkingsopdrachten in 3 uur kunnen doen?

- Inhoud

Was alles wat in dit katern behandeld is nieuw voor je?

Schrijf een ding op wat je al wist. Schrijf ook een ding op wat je nog niet wist.

- Eindproduct

Samenwerking: Verliep de samenwerking met je klasgenoot goed? Wat ging goed, wat ging minder goed.

Resultaat: Ben je tevreden over de geannoteerde kaart die je hebt gemaakt?

- Toets

Heb je de toets goed gemaakt? Ben je tevreden met je score?

- Examenvragen

Er waren enkele examenvragen om te oefenen. Heb je ze gemaakt? Ging het goed?

Bronnen

Hier zijn twee betrouwbare bronnen waar je informatie kunt vinden over de politieke situatie in de Cariben:

Antilliaans Dagblad:

URL: <https://antilliaansdagblad.com/>

Het Antilliaans Dagblad is een dagelijkse krant die zich richt op het laatste nieuws uit Curaçao, Aruba, Sint Maarten en de bredere Caribische regio, inclusief politieke gebeurtenissen.

Caribisch Netwerk:

URL: <https://caribischnetwerk.ntr.nl/>

Caribisch Netwerk is een initiatief van de Nederlandse publieke omroep NTR. Ze brengen nieuws, reportages en achtergronden over Aruba, Bonaire, Curaçao, Saba, Sint-Eustatius en Sint Maarten. Dit platform biedt gedetailleerde berichtgeving over politieke en sociale kwesties in de Nederlandse Cariben.